

Nr 157

Av herr Werner, om militär avrustning.

(Lika lydande med motion nr 208 i Andra kammaren)

I den FN-rapport om en avrustnings ekonomiska och sociala konsekvenser, som utarbetades av en kommission tillsatt av FN:s dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld, inleds ett av de första kapitlen med följande: »Insikten om att avrustningsfrågan är viktig — lika viktig som mänsklighetens överlevande — finns över hela världen.» Ett exempel på detta är den resolution som 1959 års Generalförsamling antog där frågan kallas »den viktigaste världen står inför i dag» och där man uttrycker en förhoppning att åtgärder ledande till allmän och total avrustning under effektiv internationell kontroll skall utformas i detalj och bli föremål för överenskommelse så snabbt som möjligt. Denna känsla av trängande aktualitet beror främst på existensen av ett hot mot mänskligheten som vuxit till ett hot om massförintelse. Men den beror också delvis på medvetandet om att de resurser som möjliggör hotet och många andra resurser använda för mindre klart destruktivt militärt bruk tas bort från uppgiften att lätta bördor och berika livet för enskilda och för samhället.

Enligt min mening är det ett första rangens intresse att komma bort från kapprustningens väg. Total militär avrustning i världsmåttstock skulle tekniskt omöjliggöra nya krig. F. n. är det omöjligt att få till stånd internationell total avrustning. Men detta ger Sverige ingen rätt att fortsätta sitt deltagande i den militära kapprustningen. Vi har vår del av ansvaret för att få till stånd militär avspänning.

Debatten kring försvarets utformning har på nytt blossat upp, främst i de moderna industristaterna med hög teknisk kapacitet. I allt vidare kretsar ifrågasättes hela utformningen av den militära delen av ett modernt försvar. Det är ej längre traditionella pacifistiska kretsar, som kräver att enskilda stater skall inleda militär avrustning. Med utgångspunkt från rationellt och förnuftsmässigt tänkande, utan anknytning till den gamla radikalpacifismens avståndstagande från våld i varje situation, ifrågasättes det militära försvarets betydelse för ett alliansfritt land där social stabilitet råder.

Svensk försvarspolitik måste ses i vid mening. Tyvärr har debatten alltför ofta begränsats till den militära delen av försvaret. Därmed har helheten försvunnit ur bilden på ett farligt sätt. Ett modernt försvar inne-

fattar förutom de militära delarna civilförsvaret, utrikespolitiken och diplomatisk aktivitet, den ekonomiska politiken, psykologiskt försvar, stödet till u-länderna och även andra ting.

Enligt min uppfattning är ej det viktigaste att vinna ett kommande krig. Skulle ett land i vår del av världen dras in i en väpnad konflikt innebär det upptakten till det tredje världskriget. Ett krig i vår del av världen går knappast att begränsa geografiskt, och ett nytt storkrig kommer att ta i sin tjänst alla tillgängliga massförstörelsevapen. Vissa kretsar spekulerar i möjligheterna att genomföra ett nytt storkrig med enbart konventionella vapen. Möjligen kan detta ske under krigets inledande fas. Men inte ens i fredstid och under relativt avspända förhållanden har det varit möjligt att få till stånd ett totalt kärnvapenförbud, de nuvarande lagrens nedskrotning eller kärnvapenbärarnas eliminering. Ännu svårare, ja omöjligt, blir det att mitt under brinnande krig nå överenskommelse att kriget skall begränsas i vapenteknisk och geografisk omfattning.

Kärnvapnens tillkomst har gett mänskligheten de tekniska möjligheterna att begå kollektivt självmord på några få timmar. Befintliga kärnvapenlager är tillräckliga för att utplåna den moderna civilisationen.

Total militär avrustning med internationell omfattning är en målsättning på sikt. Vägen dit måste passeras etappvis. Etapper på denna väg kan vara kärnvapenfria zoner, begränsat eller totalt kärnvapenförbud, vittomfattande provstoppavtal, överenskommelser om rustningsbegränsningar, nedrustade eller helt avrustade stater och demilitariserade zoner.

Det gäller att finna en öppning i den internationella säkerhetens intresse. En verklig internationalism och ett reellt intresse för hela världens säkerhet måste leda våra tankar till ett nytt försvarstänkande och resultera i snara och även drastiska åtgärder för att bryta den nuvarande onda cirkeln. Motionären vill för sin del uttala sin anslutning till svensk militär avrustning.

Behovet av större avrustade områden anser jag självklart. Ett avrustat Norden, ett demilitariserat Tyskland, skulle enligt min mening på ett avgörande sätt bidra till internationell avrustning och friställa betydande ekonomiska resurser för u-landsbistånd och socialpolitisk upprustning. Men jag menar att Sverige icke kan avstå från att självständigt agera om andra nationer för tillfället icke vill följa avrustningens väg. Oavsett hur vi f. n. utformar vårt försvar finns ingen betryggande garanti mot att vi dras in i militära konflikter. Det finns mot bakgrunden av den aktuella situationen ingen garanti mot terrorbombning och mot ockupation av vårt land. Denna bild förändras ej om vi fördubblar eller tredubblar vår militära kapacitet.

Ett militärt avrustat Sverige blir internationellt ett konkret föredöme och kan spela en aktiv fredsbefrämjande roll.

För att förbereda militär avrustning bör Sverige hos FN, stormaktsblocken och övriga europeiska stater begära garantier för att respekteras som

ett ständigt alliansfritt och neutralt område. En utredning bör tillsättas med syfte att planlägga frigjorda ekonomiska resursers användande för sociala ändamål, utbildning och stöd till u-länderna. I sammanhanget bör de resultat beaktas som framlagts av den inledningsvis nämnda FN-utredningen om avrustningens ekonomiska och sociala konsekvenser.

Den nu sittande försvarsutredningen bör enligt min mening ges i uppdrag att allvarligt och fördomsfritt pröva den militära avrustningens möjligheter.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger 1965 års försvarsutredning i uppdrag att allvarligt och fördomsfritt pröva svensk militär avrustnings påbörjande redan under 1960-talet och med sikte på att denna avrustning genomföres steg för steg under fem år.

Stockholm i januari 1966

Lars Werner

Nr 158

Av herrar Werner och Adolfsson, *angående de svenska insatserna för internationell biståndsverksamhet.*

(Lika lydande med motion nr 207 i Andra kammaren)

Stockholm i januari 1966

Lars Werner

Gunnar Adolfsson

Nr 159

Av herrar Bengtson och Lundström, *om inrättande av ytterligare professorer i åldringsforskning.*

(Lika lydande med motion nr 473 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1966

Torsten Bengtson

Birger Lundström
